

ii) “लक्षणा तेन षड्विधा” Define लक्षणा after मम्मटः. Name and explain the six divisions of लक्षणा with illustrations according to काव्यप्रकाशः. 1+9

iii) “इतिहेतुस्तदुद्भवे”- What is the Cause of Poetry (काव्यहेतुः) according to मम्मटः? Describe thoroughly. Justify the word ‘हेतुः’ in singular form in the definition of the cause of Poetry. 8+2

377/Sans. UG/3rd Sem/SANH-CC-T-6/23

U.G. 3rd Semester Examination - 2023

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-6

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. यथेच्छं दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयन्ताम् :

2×10=20

- कतिविधाः शाब्दस्य शाक्तयः? उल्लिख्यन्ताम्।
- रससूत्रविषये अभिव्यक्तिवादस्य प्रवक्ता कः? कस्य ग्रन्थस्य टीका अभिनवभारती?
- मम्मटकाव्यप्रयोजने “शिवेतरक्षतये” इत्यस्य किमस्ति तात्पर्यम्?
- लघुस्वरः कदा गुरुर्भवति?
- मालिनीच्छन्दसः लक्षमं लिख्यताम्।
- कः गणः अन्त्यगुरुः भवति? मध्यलघुश्च कः गणः?
- शार्दूलविक्रीडितच्छन्दसः लक्षणम् किम्?
- लक्षणा मूला व्यञ्जना का भवति? उदाहरणेन स्पष्टीक्रियताम्।
- सङ्केतितार्थः कतिविधः के च ते?

- x) व्यतिरेकालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
 xi) विभावनालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
 xii) उत्प्रेक्षालङ्कारे “सम्भावना” शब्दस्य कोऽर्थः?
 xiii) यमकालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम्।
 xiv) अप्रस्तुतप्रशंसा कतिविधा भवति? लिख्यताम्।
 xv) गद्यकाव्यस्य भेदद्वयम् किमस्ति?

2. Answer any **four** of the following questions as directed: $5 \times 4 = 20$

- i) Define काव्यलक्षणम्: after मम्मटः।
 ii) Discuss भुक्तिवाद OR उत्पत्तिवाद: as depicted in काव्यप्रकाशः।
 iii) Define and illustrate the following metres (any two): $2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2}$

वंशस्थविलम्, इन्द्रवज्रा, मन्दाक्रान्ता, स्रग्धरा।

iv) Distinguish between the figures of speech:

उपमा and रूपकम्

OR

दीपकम् and तुल्ययोगिता

v) Write short note on: अभिधामूला व्याजना OR छन्दोविषये यतिः।

377/Sans.

[2]

vi) Name and explain the figures of speech (any one):

- a) आहवे जगदुदण्ड! राजमण्डलराहवे।
 श्रीनृसिंहमहीपाल! स्वस्त्यस्तु नव बाहवे॥
 b) यावदर्थपदां वाचमेवामादाय माधवः।
 विरराम महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः॥

3. Answer any **two** of the following questions selecting at least **one** from each Group. **One** must be written in Sanskrit with Devanāgarī Script: $10 \times 2 = 20$

GROUP-A

यथेच्छं कयोश्चित् द्वयोः अलङ्कारयोः साहित्यदर्पणानुसारेण लक्षणोदाहरणपुरःसरं व्याख्या सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च विधीयताम् : $5 + 5 = 10$

- a) समसोक्तिः b) दृष्टान्तः
 c) भ्रान्तिमान् d) अतिशयोक्ति
 e) अपह्नुतिः

GROUP-B

Answer any **one** of the following questions: $10 \times 1 = 10$

- i) What are the other names of (संस्कृत काव्यशास्त्र)?
 How many (सम्प्रदाय) are there in Sanskrit Poetics?
 Discuss the origin and development of Sanskrit Poetics. $2 + 2 + 6$

377/Sans.

[3]

[Turn Over]